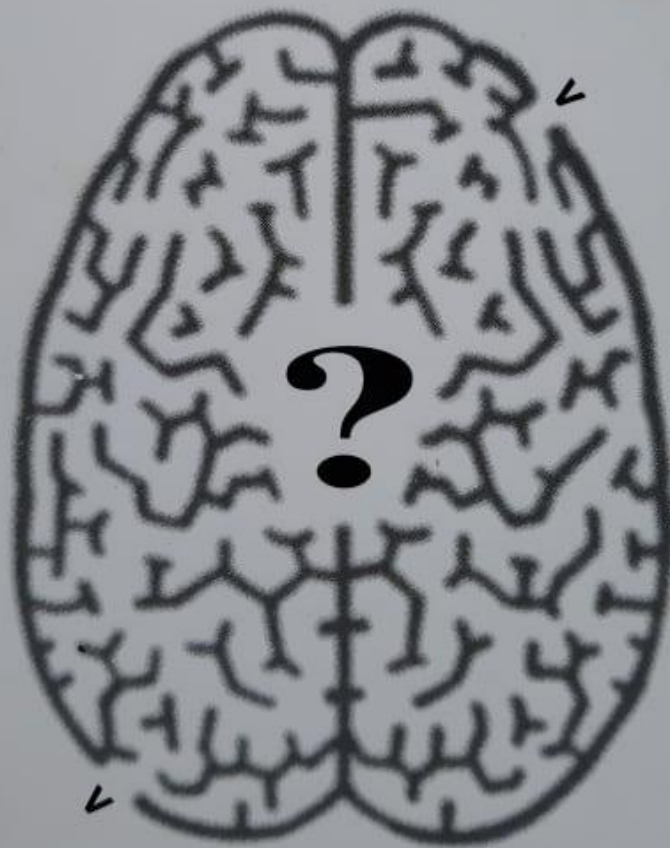

กำเนิด ความคิด

นิยามของความคิด

ความคิดคืออะไร?

เริ่มที่คำว่าคิดก่อน=เวลาที่เราคิด เราจะเห็นภาพอะไรบางอย่างในใจ ถ้าเป็นการคิดเรื่อยเปื่อย คิดฝัน คิดตามสิ่งที่มากระทบหู ตา และใจ เราก็จะเห็นอะไรที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังนึกคิดอยู่ ซึ่งมักเป็นภาพที่สมองจำจากประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของเรา ถ้าเป็นเรื่องธรรมดาทั่วไปที่เป็นรูปธรรม ภาพก็ค่อนข้างจะเหมือนจริงและลงตัว แต่ถ้าเป็นเรื่องแปลกใหม่ที่เป็นนามธรรม ภาพก็จะไม่ชัดเจน ตัวอย่างเช่นเวลาเราเรียนหนังสือเมื่ออาจารย์อธิบายถึงสิ่งที่เราเคยพบเห็นมาก่อน เราจะเข้าใจได้ง่าย แต่ถ้าเป็นความรู้ใหม่หรือศัพท์เทคนิคยากๆ แล้วอาจารย์สอนไม่เก่ง ยกตัวอย่างไม่เป็นหรือพูดเร็วเกินไป เราจะคิดไม่ทัน นึกภาพไม่ออก หรือออกแต่ก็เพียงบางส่วนเราจึงเข้าใจไม่แจ่มชัด

เมื่อเรารู้ความหมายของคำว่าคิดแล้ว ก็ขอย้อนกลับไปยังคำถามที่ว่า ความคิดคืออะไร? ไม่ทราบว่าคุณมีคำตอบของตัวเองหรือเปล่า ถ้าไม่มี ลองฟังคำตอบของผู้อื่นๆ

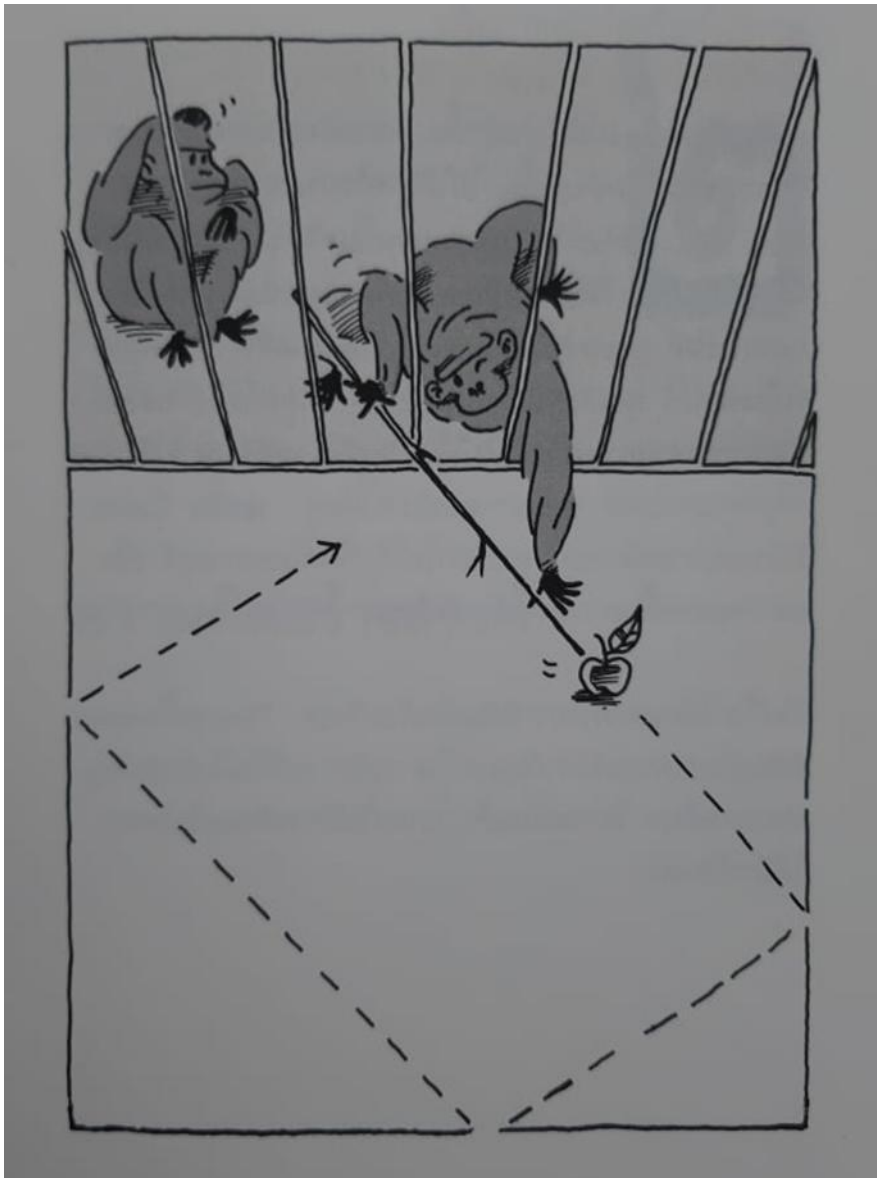
นิยามของความคิด

จากEncyclopedia Americana ได้หัวเรื่องIdeaนักจิตวิทยาบอกว่า ความคิดคือ เหตุการณ์ในจิตใจที่มีบุคลิกลักษณะของมันเอง

David Hume & E.B.Titchener ความคิดคือ ภาพลักษณ์หรือภาพสำเนาที่จางกว่าความรู้สึกรจริง

Dr.Rudolf Flesch ความคิดคือ การควบคุมบงการของความจำ

Dr.Herbert G.Birch ได้ทำการทดลองที่Floridaในปี1944

สัตว์ที่นำมาทดลองคือลิงชิมแปนซีตัวผู้สี่ตัวและตัวเมียสองตัว ลิงทั้งหมดถูกนำมาเลี้ยงตั้งแต่
อายุเพียงสองอาทิตย์ และมีการจัดบันทึกอุปนิสัย พฤติกรรม อารมณ์ และพัฒนาการต่างๆไว้
ทุกวัน ลิงทั้งหมดจะเล่นรวมกันในลานที่ล้อมรั้วไว้อย่างดี ในนั้นมีต้นไม้ใหญ่หนึ่งต้นกับไม้เลื้อย
เมื่อลิงเหล่านี้อายุได้สี่ถึงห้าปี ก็ถูกจับใส่กรงทดลอง ซึ่งในกรงมีไม้อยู่หนึ่งอัน และนอกกรงมี
อาหารวางอยู่ในระยะที่เอื้อมไม่ถึง

จากการทดลองที่ละตัว ปรากฏว่ามีลิงอยู่4ตัวที่พยายามเอื้อมมือหยิบอาหาร เมื่อไม่สำเร็จก็
อ่อนขอจากคนเลี้ยง พอไม่ได้ก็โกรธจัด หยิบไม้ในกรงปาเข้ามาในมืออยู่ตัวหนึ่งไม่สนใจไม่เสีย
ด้วยซ้ำ

พอถึงคราวถึงตัวเมียที่ชื่อโจโจ้ มันเดินไปริมกรง มองอาหารที่อยู่ข้างนอก เหลือบดูไม้ หยิบขึ้นมาในทันที แล้วเกี่ยวอาหารเข้ากรงไป จากนั้นก็วางไม้ลง และเคี้ยวอาหารกินอย่างเอร็ดอร่อย ทั้งหมดนี้เสร็จสิ้นในเวลาเพียง12วินาที

อะไรที่ทำให้โจโจ้ต่างจากลิงตัวอื่น?

จากบันทึกที่จดไว้ พบว่าโจโจ้ฝึกใช้ไม้อยู่เรื่อยๆ และมันเคยเปิดปิดไฟด้วยไม้จากกรงของมัน ซึ่งตัวอื่นๆไม่เคยทำเช่นนี้มาก่อน

แต่ตัวที่น่าสนใจที่สุดคือบาร์ดลิงตัวผู้ เมื่อมันเข้ากรง ก็ประพฤติเหมือนกับสัตว์แรก พยายามเอื้อมหยิบอาหาร พอไม่สำเร็จก็อ้อนวอนขอ แล้วเดินรอบๆกรง แล้วก็ขอซ้ำ เมื่อไม่ได้ผลมันจึงพยายามเอื้อมหยิบอาหารอีก บังเอิญมือปัดถูกไม้เข้าทำให้เคลื่อนไปสามนิ้ว และปลายไม้ก็เลยไปกวาดโดนอาหารให้ขยับไปอีกด้าน บาร์ดหยุดมองและพิจารณาสถานการณ์อย่างระมัดระวัง แล้วมันก็ลองขยับไม้ดู ตาจ้องที่อาหาร เห็นมันเคลื่อน ก็ขยับไม้อีก ในที่สุดก็ได้กินอาหารสมใจ เพื่อพิสูจน์ให้แน่ ลิงทั้งหกตัวจึงถูกปล่อยไว้ในลานอีกครั้ง ในนั้นมีไม้วางอยู่ทั่ว พอครบสามวัน ก็จับใส่กรงอย่างเก่า คราวนี้เพียงแค่อุสสถานการณ์ ทุกตัวก็เอาอาหารมากินได้สำเร็จ

การทดลองนี้แสดงว่าประสบการณ์และความทรงจำสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องกำเนิดความคิด

แต่ที่ Dr.Fleschให้นิยามไว้นั้น ความคิดคือ การควบคุมบงการของความจำ เท่านั้น ไม่ได้พูดถึงประสบการณ์แม้แต่น้อย เขาหมายความว่าเช่นนั้นจริงๆ ถ้าคุณสงสัยก็ขอให้นึกถึงสิ่งที่คุณเคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่นวิธีทำสูตรคณิตศาสตร์ ที่คุณเคยเรียนและเคยทำมาแล้วในอดีต ถ้าให้คุณทำตอนนี้คุณคิดวิธีทำออกมาไหม?

ถ้าคุณไม่ได้ทำงานที่ต้องใช้สูตรเหล่านั้นหรือไม่ได้ใช้เครื่องคิดเลขช่วยแล้วละก็ รับรองว่าคุณทำไม่ได้ นอกจากคุณยังจำได้อยู่ ฉะนั้น ถึงเคยมีประสบการณ์มาแล้ว แต่ถ้าจำไม่ได้ ก็คิดไม่ออกอยู่ดี เว้นแต่ว่าคุณจะฟื้นความจำได้ จริงไหม?

แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าต้องเห็นด้วยกับDr.Fleschไปทั้งหมด ถึงแม้ความจำจะสำคัญมากในการคิด แต่ก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญประการเดียว ไม่เช่นนั้นแล้ว เราคงไม่มีการคิดอะไรใหม่ๆได้อีกเป็นแน่

ความคิดสร้างสรรค์

พลตรีหลวงวิจิตรวาทการเขียนไว้ในหนังสือมันสมองว่า

ไม่ว่าในกิจการใดๆทั้งสิ้น มันสมองเป็นสิ่งสำคัญที่คนเราจะต้อง
ใช้

คนโดยมากเข้าใจผิด แบ่งการทำงานของมนุษย์ออกเป็นสองอย่าง

ตั้งชื่อเอาเองว่างานใช้กำลังกายอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการผิดแท้

เพราะอันที่จริงคนที่ทำงานด้วยกำลังกายนั่นเอง ถ้าไม่ใช้

ความคิดเสียเลยแล้ว ก็เท่ากับมีดพร้าลือขวานเล่มเดียว

จะดีกว่าสิ่งเหล่านั้นน้อย ก็เพียงแค่เคลื่อนไหวได้ในตัวเอง

เท่านั้น

ช่างไม้ที่หาเงินได้มากที่สุดนั้นไม่ใช่เป็นคนที่มึนกล้ามเนื้อแข็งแรง

ที่สุด

ที่จริงเป็นคนที่รู้จักใช้ความคิดประดิษฐ์ของให้แปลก ให้ดีกว่า
ของคนอื่นๆ คนที่สามารถทำตะปูเหล็กวิลาสอนิดเดียวสำหรับ
ปิดของจดหมายโดยไม่ให้มีใครลักเปิดได้นั้น

กลับมั่งมีเศรษฐี ดีกว่าคนที่ดีเหลือไปตลอดชีวิตโดยไม่คิดอย่าง
อื่น

นอกจากทุ่มเทกำลังกายลงไปตามน้ำหนักของค้อนเท่านั้น ถ้า
เผชิญมีใครสักคนคิดเครื่องจักรสำหรับใช้เหล็กแทนกำลังคนได้
คนๆนั้นก็เลยหมดหนทางหาเงิน

ถึงแม้ในการกีฬาซึ่งถือกันว่าเป็นส่วนที่เกี่ยวกับร่างกายโดยแท้ก็ดี
ก็ยังจำเป็นต้องใช้มันสมองมาก

นักมวยที่ได้ชัยชนะ ไม่ใช่เพราะมีกำลังแข็งแกร่งยิ่งกว่าคู่ปรปักษ์
แท้จริงเป็นเพราะมีไหวพริบในการต่อสู้ ทำการได้เปรียบคู่ปรปักษ์
อยู่เสมอนั่นเอง

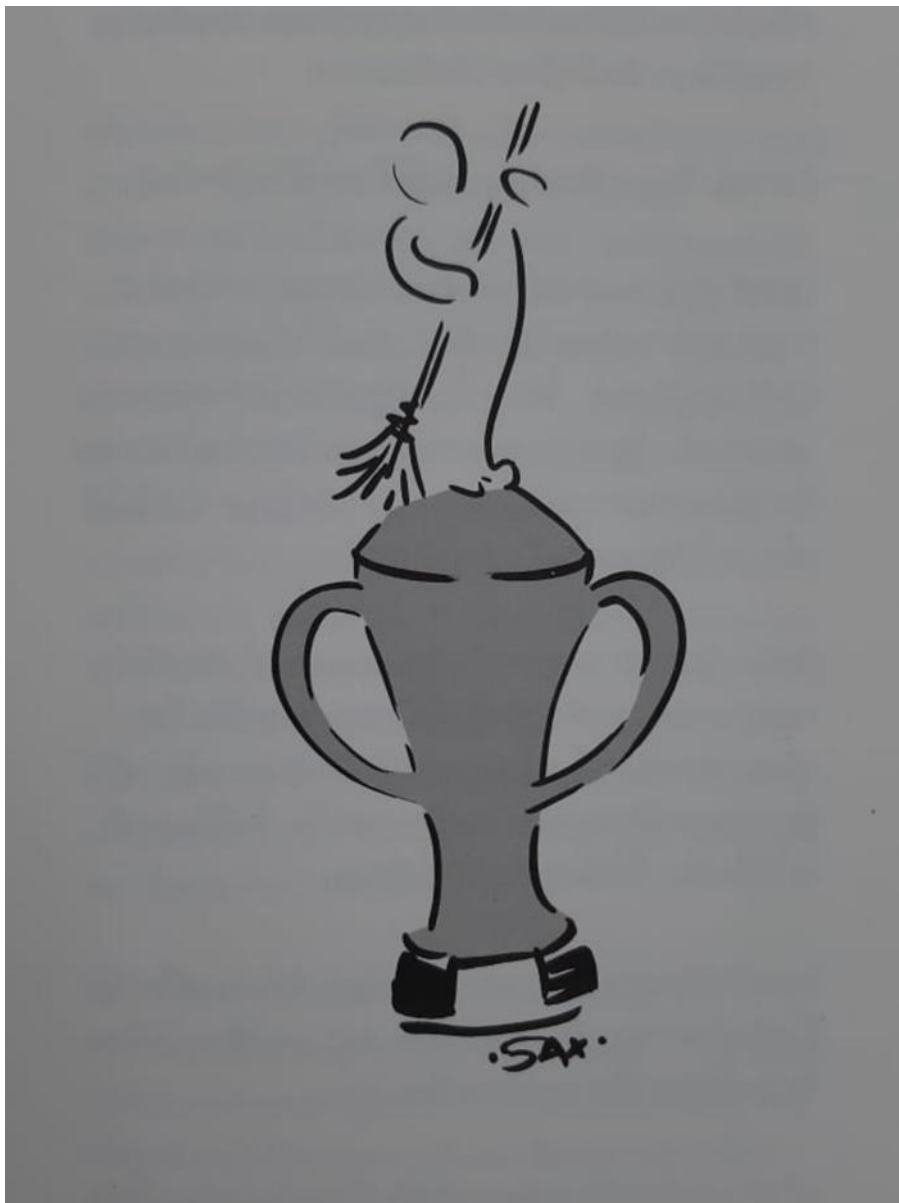
แม้ในการทำงานที่หยาบที่สุด ก็ย่อมต้องการกำลังมันสมองเป็น
เครื่องช่วยเหลือ คนใช้ที่เราใช้ทำการกวาดบ้าน

เราก็ต้องการให้มันใช้ความคิดทำให้เหมาะเจาะถูกต้องเรียบร้อย

ไม่สักแต่จะทำไปอย่างเครื่องจักร

คนไหนที่รู้จักใช้ความคิดเช่นนี้ เราก็ชื่นชมยินดีขึ้นเงินเดือน เลื่อน
ขั้น หรือให้รางวัลพิเศษ

ผิดกับคนที่ไม่รู้จักใช้ความคิดและใช้แต่กำลังแรงเข้าถมอย่าง
เดียว

ดังนั้นเชื่อว่าคงไม่มีใครคัดค้านข้อความข้างต้น และเห็นด้วยว่า
คนที่มีความคิดดีๆ มักจะได้เปรียบเสมอ

ถึงตรงนี้ ก็ขอยกตัวอย่างความคิดดีๆ มาให้รับรู้สักเรื่อง

ปลายปี 1940 ประเทศอังกฤษต้องการความช่วยเหลือด้าน
การเงินจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำไปซื้อยุทธโปกรณ์
สำหรับต่อสู้นาซี

ในเวลานั้นสหรัฐยังไม่ได้เข้าร่วมสงครามแต่ประการใด รัฐสภา
กับประชาชนจึงไม่เต็มใจนักที่จะให้อังกฤษยืมเงินจำนวน
มหาศาลไปซื้ออาวุธ

แต่ก็คิดไม่ออกว่าถ้าไม่ให้แล้ว จะมีวิธีช่วยเหลืออังกฤษได้อย่างไร

วันที่ ๒ ธันวาคม ประธานาธิบดี Roosevelt จึงไปลงเรือใน
ทะเล Caribbean เพื่อครุ่นคิดถึงปัญหาและหาวิธีแก้ไขหลังจาก
สองสัปดาห์

ท่านประธานาธิบดีก็เดินทางกลับ แล้วเรียกประชุมผู้สื่อข่าวเพื่อ
แถลงถึงแผนแก้ไข ซึ่งก็คือแทนที่จะให้ยืมเงิน ก็ให้ยืมยุทธโปกรณ์
เสียเลย

ความคิดดังกล่าวเป็นความคิดแปลกใหม่ ซึ่งไม่เคยมีใครนึกถึง
หรือทำมาก่อน เป็นความคิดที่ดี ง่าย และใช้การได้ด้วยซึ่งมีผลให้
ประวัติศาสตร์ต้องเปลี่ยนไป

แล้วทำอย่างไรเราจึงจะมีความคิดดีๆ ที่ปัจจุบันมักเรียกกันว่า
ความคิดสร้างสรรค์ได้บ้าง

เห็นจะต้องถามจากผู้ที่ทำงานด้านใช้ความคิดเป็นประจำอย่าง
นักเขียน นักโฆษณา นักแต่งเพลง นักออกแบบ ฯลฯ

แต่อย่าคาดหวังอะไรมากนัก เพราะคนเก่งหลายๆคนคิดได้ แต่ไม่
สามารถบอกผู้อื่นให้รู้ถึงวิธีการได้ อย่างเช่นนักเขียนนวนิยาย
Elmore Leonard ผู้แต่งเรื่อง Gltz,Bandits

และอื่นๆอีกยี่สิบกว่าเรื่อง เขาบอกว่า "ผมไม่รู้ความคิด
สร้างสรรค์คืออะไร ผมไม่รู้ว่าจะเข้าหามันได้อย่างไร" หรือ
Gershon Kingsley คีตกรและวาทยกร

"ผมไม่รู้จริงๆว่าความคิดสร้างสรรค์คืออะไร และความคิดผุดเข้ามาในสมองผมได้อย่างไร และผมก็ไม่ได้รู้ว่าแรงบันดาลใจมาจากไหนและทำไมถึงมา แต่อย่างไรก็ตาม มันมีกระบวนการสร้างสรรค์

“วิธีการที่จะเสริมส่งให้เกิดสิ่งใหม่ๆ แม้ว่าบางครั้งขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการสร้างสรรค์จะละลายเข้าหากันแล้วปนเปกันยุ่งเหยิง และผมก็ไม่ได้รู้ด้วยว่าจะไม่มีความสัมพันธ์ผลสิ่งแปลกใหม่ หากไม่ทำการบ้าน”

โชคดีที่มีบุคคลอย่าง James Webb Young(1886-1973)อดีตรองประธานฝ่ายสร้างสรรค์ของ J.Walter Thompson

บริษัทโฆษณาแห่งสหรัฐอเมริกา เขามีคำตอบที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์และได้เขียนออกมาเป็นหนังสือเล่มกะทัดรัดชื่อ A Technique for Producing Ideas

ในหนังสือ เขาแสดงความเห็นไว้ว่าความคิดนั้นมีคุณสมบัติลึกลับ มันไหลเข้ามาในทันทีทันใดเหนือพื้นผิวของจิตใจและก็มีกลืนอายของความมหัศจรรย์ที่บอกเล่าอะไรไม่ถูก

เหมือนกับการปรากฏขึ้นโดยฉับพลันของเกาะปะการังกลางทะเล
ใต้ซึ่งไม่บ่งบอกไว้ในแผนที่

และจากการสังเกตงานของนักผลิตความคิดทั้งหลายกับการ
ครุ่นคิดของตัวเอง Young ค้นพบว่าการผลิตความคิดมี
กระบวนการแน่นอน

ดำเนินไปเป็นขั้นตอน ซึ่งคนเราสามารถเรียนรู้และควบคุมได้
และเมื่อได้ฝึกฝนเทคนิคจนชำนาญ ก็จะสามารถคิดได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

เทคนิคที่ว่านี้ คุณสามารถอ่านโดยละเอียดได้จากหนังสือ
ดังกล่าว และถ้าสงสัยกันว่าทำไมYoungจึงกล้าบอกสูตรล้ำค่าที่
เขาค้นพบให้เราทุกคนรู้ ก็ฟังคำอธิบายของเขาดู

"ประสบการณ์ได้สอนผมสองสิ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้

หนึ่ง สูตรนี้ง่ายเสียจนที่คนได้ฟังน้อยคนที่จะเชื่อมั่นจริงๆ

สอง ในขณะที่มันง่ายในการบอก แต่จริงๆแล้ว ต้องใช้งานด้าน
สมองที่หนักที่สุดในการปฏิบัติ

ฉะนั้น ไม่ใช่ทุกคนที่ยอมรับสูตรนี้จะใช้มัน ด้วยเหตุผลนี้ ผมจึง
เผยแพร่สูตรนี้โดยไม่กลัวว่ามันจะล้นตลาดที่ผมอาศัยเลี้ยง
ชีพอยู่"

เห็นไหมว่าYoungฉลาดแค่ไหนที่มองจุดอ่อนของมนุษย์ส่วนใหญ่
ออก

กระบวนการผลิตความคิด

จากอดีตถึงปัจจุบัน มีการเขียนถึงกระบวนการความคิดหลายทฤษฎี ซึ่งต่างก็มีรายละเอียดน่าศึกษาอย่างยิ่ง ที่ยกมาให้คุณอ่านกันเป็นความเห็นของผู้(ที่คิดว่า)รู้ เพียงสามราย

รายแรกคือ Graham Wallas นักรัฐศาสตร์ เขาแบ่งขั้นตอนกระบวนการความคิดเป็นสี่ขั้นดังนี้

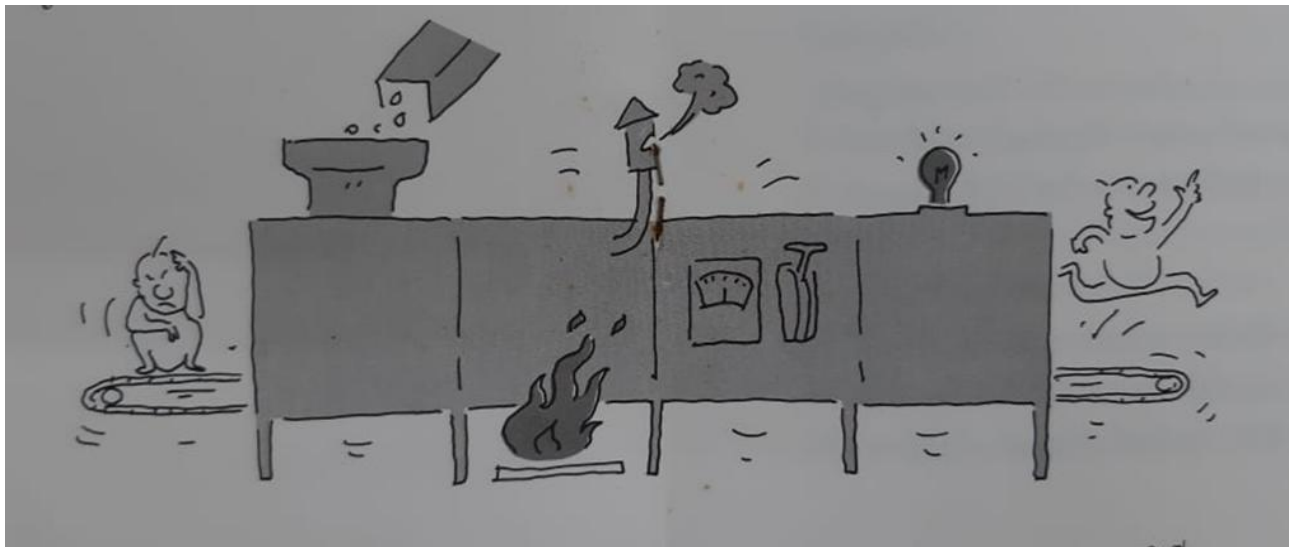
๑. ขั้นเตรียมการ ตรวจตราปัญหา
๒. ขั้นเพาะความคิด โดยไม่ได้คิดถึงปัญหาแบบรู้ตัวตั้งใจ
๓. ขั้นกระจ่าง ความคิดปรากฏ
๔. ขั้นพิสูจน์ ทดสอบความคิด

รายที่สอง J.F. Young แห่งบริษัท General Electric ซึ่งแบ่งเป็นสี่ขั้นตอนเช่นกัน คือ

๑. การตีความของปัญหา
๒. การควบคุมจัดการส่วนประกอบที่มีผลต่อการแก้ปัญหา
๓. ความคิดถูกจัดปรับเพื่อประโยชน์เชิงปฏิบัติ

รายสุดท้าย James Webb Young นักสร้างสรรค์โฆษณา และนี่คือห้าขั้นตอนในกระบวนการผลิตความคิดของเขา

๑. การเก็บรวบรวมวัตถุดิบ ทั้งวัตถุดิบของปัญหาเฉพาะหน้า และวัตถุดิบที่มาจากการสั่งสมความรู้ทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ
๒. การครุ่นคิดถึงวัตถุดิบเหล่านั้นในจิตใจ
๓. ระยะฟุ้งฟัก โดยปล่อยให้บางสิ่งนอกเหนือจากจิตสำนึกเป็นตัวผสมผสานความคิด
๔. กำเนิดแท้จริงของความคิด ขึ้นไซโย นึกออกแล้ว
๕. การจัดปรับขั้นสุดท้าย และการพัฒนาความคิดให้เป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

จากกระบวนการความคิดที่ยกมาให้อ่านทั้งสามทฤษฎี ขอบุุดอย่างละเอียดเฉพาะของ Young เท่านั้น

Young บอกว่าในการเรียนศิลปะประเภทใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่จะต้องเรียนมีอยู่สองอย่าง คือ หลักการ กับ วิธีการ ศิลปะในการสร้างสรรค์ความคิดก็เช่นเดียวกัน

หลักการที่เป็นรากฐานของการผลิตความคิดนั้นมีอยู่สองประการคือ

๑. ความคิดเป็นการผสมผสานใหม่ของส่วนประกอบเก่า
๒. การนำส่วนประกอบเก่ามาผสมผสานใหม่นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการที่จะมองเห็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของแต่ละส่วนประกอบดังกล่าว

ฉะนั้น เมื่อใดที่คุณมองออกถึงความเกี่ยวพันของข้อมูลกับปัญหา ฯลฯ ความคิดก็จะเกิด ด้วยเหตุนี้ การค้นหาความเกี่ยวพันระหว่างข้อเท็จจริงต่างๆจึงสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความคิด

สำหรับวิธีการหรือเทคนิคในการผลิตความคิดนั้น Young ยืนยันว่ามีอยู่ห้าขั้น และเมื่อใดที่คนเราคิด ก็จะต้องผ่านกระบวนการทั้งห้านี้ ซึ่งดำเนินเป็นลำดับตายตัว ไม่มีการข้ามขั้นกันโดยเด็ดขาด

แรกสุดในกระบวนการก็คือการรวบรวมวัตถุดิบ ถ้ามีคนทำให้คุณ มันก็ง่าย แต่ถ้าคุณต้องทำเอง มันชักไม่สนุก เพราะข้อมูลในการทำงานหรือแก้ปัญหาบางอย่างนั้นมีมากมาย ทำให้วุ่นวายไม่ใช่เล่น ฉะนั้น พอทำเข้าจริง ก็ซีเกียจ

เลยเอาเวลาที่จะใช้ในการเก็บวัตถุดิบไปนั่นผันแทน เพื่อความคิดจะโผล่ขึ้นมาบ้าง ซึ่งอาจจะเป็นไปได้เหมือนกัน ในกรณีที่คุณมีข้อมูลอยู่ในหัวบ้างแล้ว หรือได้ศึกษาเรื่องนี้มาพอสมควร หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน ไม่อย่างนั้นแล้ว ไม่มีทาง

คุณควรรู้ด้วยว่าวัตถุดิบหรือข้อมูลที่จำเป็นและต้องการนั้นมีสองชนิด ชนิดแรกคือข้อมูลเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับงานที่คุณกำลังทำหรือปัญหาที่คุณกำลังแก้โดยตรง

และอีกชนิดก็คือข้อมูลทั่วไป

ถ้าเป็นงานโฆษณา ข้อมูลเฉพาะส่วนใหญ่จะได้มาจากลูกค้าเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภค และคุณอาจหาเพิ่มเติมได้อีกจากรายงานวิจัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือโดยทดลองสินค้าด้วยตัวเอง ส่วนข้อมูลทั่วไปค้นได้กว้างมาก จากตำรา สารานุกรม หนังสือความรู้ทั่วไป หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ แต่ถ้าคุณเป็นคนฉลาดและมองการณ์ไกล ต้องรู้จักเก็บเกี่ยวข้อมูลของตนเอง เพราะในชีวิตประจำวัน โอกาสได้รับข้อมูลมีมากมาย ถ้าไม่เก็บไว้ เวลาที่ต้องการ อาจหาไม่เจอ หรือจำไม่ได้ว่าเคยเห็นหรืออ่านจากที่ไหน ฉะนั้น เมื่อคุณรับทราบอะไรที่คิดว่ามีสาระและอาจได้ใช้ประโยชน์ในภายหน้า โดยแยกเป็นหมวดหมู่หรือหัวข้อ จะได้ง่ายต่อการค้นหา เมื่อต้องการขึ้นมา

สรุปแล้ว ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณต้องรู้ว่า

๑. จะหาข้อมูลได้จากไหน

๒. จะเก็บข้อมูลอย่างไร

๓. จะสะสมอะไรไว้เป็นข้อมูล

ข้อสุดท้ายนี้สำคัญที่สุด เพราะข้อแรก ถ้าไม่รู้ ยังถามคนที่คิดว่ารู้ได้ ข้อที่สอง ยังใช้คนอื่นทำได้ แต่ข้อสุดท้ายมันขึ้นอยู่กับวิจารณญาณและความเห็นการณโกลของคุณเอง เพราะสิ่งที่คุณเลือกเก็บไว้เนื่อจะเป็นตัวจุดความคิดให้คุณที่แท้จริง ไม่ใช่การนั่งเฉยแล้วรอให้ความคิดมากระทบ

หลังจากได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว ก็นำมาศึกษา ให้สมองทำความเข้าใจ ให้จิตใจมักคุ่น โดยพิจารณาทีละข้อมูลหรือนำสองข้อมูลมารวมกัน ดูว่ามันเข้ากันได้ไหม อย่างไร ที่ทำเช่นนี้ ก็เพื่อหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และขณะที่คุณกำลังอยู่ในกระบวนการขั้นที่สองนี้เอง สองสิ่งจะเกิดขึ้น สิ่งแรกคือคุณเริ่มมีความคิดกลางเลือน เป็นเลี้ยว เป็นส่วนซึ่ง Young แนะนำว่าให้จดบันทึกไว้ มันอาจจะไม่ค่อยเข้าท่าไม่สมบูรณ์ บ้าๆบอๆ แต่ก็จดไว้เถิด เพราะนี่เป็นทัพน้าของความคิดที่จะเกิดละ

สิ่งที่สองก็คือหลังจากที่คุณพยายามคิดแล้วคิดอีกจนปวดหัว แต่ไม่เห็นจะได้ความคิดดีๆสักที อย่าเพิ่งยอมแพ้เร็วนัก ทนอีกนิด จนรู้สึกว่าจะไรชักจะสับสนปนเปแล้วละก็ หยุดคิดได้ เพราะสมองคุณพร้อมแล้วสำหรับขั้นที่สาม

ขั้นนี้ คุณต้องชอบแน่ๆ เพราะคุณไม่ต้องและต้องไม่คิดอะไรอีก ตัดทุกอย่างจากหัวให้หมด แล้วจิตใต้สำนึกก็จะมารับหน้าที่ต่อไปเอง โดยไม่ต้องบอกหรือบังคับมัน คุณอาจค้านว่า “ไม่คิดไม่ได้ มันกังวลใจ ต้องรีบทำงานให้เสร็จหรือแก้ปัญหาลง” ง่ายนิดเดียว เพียงบอกตัวคุณเองว่า “ถึงเวลาพักผ่อนแล้ว หากยังดื้อทำต่อไป อาจจะประสาทเอาได้” คุณต้องไปพักผ่อนไปเที่ยว ไปเดินเล่น ไปซื้อของ แต่ถ้าไม่อยากเสียเงินหรือไม่มีเงินจะเสีย อยู่กับบ้านก็ได้แล้วทำสิ่งที่คุณรักและสบายใจเท่านั้น เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นกับแมว ฯลฯ

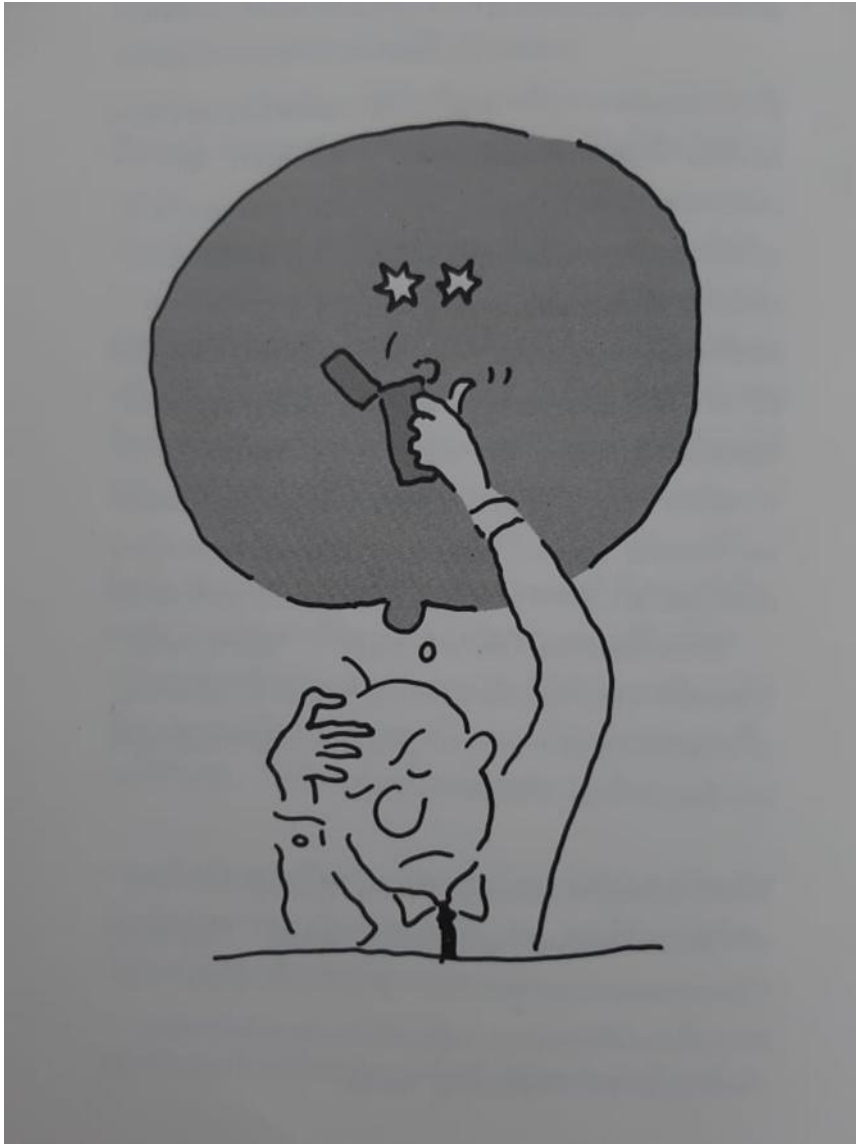
แล้วจู่ๆความคิดก็จะเกิดขึ้น นี่คือขั้นที่สี่ ขั้นนี้มีตัวอย่างให้เห็นมากมาย เช่น คีตกวี Anton Bruckner เมื่อมีคนถามเขาว่าคิดแนวเพลง Ninth Symphony ได้อย่างไร เมื่อไร ที่ไหน เขาก็เล่าให้ฟังว่า “คือมันเป็นอย่างนี้นะ ผมกำลังเดินขึ้นเขาอยู่ พอมันชันจะร้อนและผมชันจะหิว เลยนั่งลงข้างลำธาร แล้วแก้ห่อเนยแข็งสวิสออกมา ในตอนที่ผมกำลังแกะกระดาษอยู่นั้นแหละ ไอ้ทำนองนั้นมันก็ไหลเข้ามาในหัวของผม”

กวีหญิง Amy Lowell เคยคิดว่าม้าน่าจะเป็นหัวข้อที่ดีสำหรับกลอนสลับทออีกหกเดือนให้หลัง คำกลอนก็ค่อยๆผุดขึ้นมาเองในหัวของเธอ

อัจฉริยบุคคลอย่าง Albert Einstein บอกว่าความคิดดีๆ มากมายได้มาใน
ขณะที่กำลังโกนหนวดอยู่

James Watt ใช้เวลานานถึงสองปีครุ่นคิดถึงเรื่องหม้อกลั่นไอน้ำสำหรับ
เครื่องจักร Newcomen แล้วบ่ายหนึ่งอันแสนสดใสในวันธรรมสวนะ เขาก็
คิดออกขณะที่กำลังเดินเล่นอยู่

ถึงตรงนี้ คุณอาจจะนึกขึ้นมาได้บ้างว่าคุณก็เคยคิดอะไรออกแบบนี้เหมือนกัน
ตอนตีสอง ระหว่างสระผม ขณะอาบน้ำ(เหมือนArchimedesเลย) ช่วงฟัง
เพลง หรือยามจั่วเจีย ครึ่งหลับครึ่งตื่นในตอนเช้า แต่ไม่ว่าความคิดจะมาหา
คุณในตอนไหน รีบจดไว้ก็แล้วกัน ไม่อย่างนั้น มันอาจจะติดปีกบินหนีไปได้

ขั้นที่ห้าของเทคนิคผลิตความคิดก็คือการเอาความคิดที่เกิดขึ้นมาปรับให้เข้ากับเงื่อนไขที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้งานให้ได้ ข้อนี้สำคัญมาก เพราะความคิดดีๆ มากมายต้องสูญไปในขั้นนี้ เนื่องจากเจ้าของความคิดไม่อดทนพอหรือไม่รู้จักประยุกต์ความคิดที่ได้มาให้เป็นผลในเชิงปฏิบัติ ทางออกที่มองเห็นก็คือ นำความคิดนั้นไปปรึกษากับผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่านานกว่าหรือพูดคุยกับผู้ทำงานฝ่ายปฏิบัติ เพื่อคุณจะได้ค้นพบข้อมูลใหม่ที่จะช่วยให้สามารถปรับความคิดจนลงตัวและนำไปใช้ประโยชน์ได้

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่ากระบวนการความคิดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์ตรงที่มีขั้นตอนแน่นอนซึ่งเราสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ ศิลป์ตรงที่ต้องรู้ว่าควรใส่ข้อมูลอะไรเข้าไปในสมองบ้าง และคาดได้ถูกต้องว่าความคิดใดสามารถเอาไปปรับใช้ได้ผลที่สุด

เทคนิคเร้าความคิด

กระบวนการสร้างความคิดของ James Webb Young เป็นงานที่เขียนขึ้นเมื่อสี่ทศวรรษที่แล้ว ปัจจุบัน เรามีเทคนิคที่สามารถช่วยเร้าให้เกิดความคิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีกหลายวิธีและเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดก็คือการระดมสมอง

คนทั่วไปตีความหมายของคำระดมสมองว่าเป็นกระบวนการใดก็ได้ที่ก่อให้เกิดความคิดใหม่หรือไม่ก็หมายถึงกระบวนการแก้ปัญหาแบบเป็นกลุ่มแต่จริงๆ แล้ว Robert W. Olson อธิบายไว้ในหนังสือ The Art of Creative Thinking ว่าการระดมสมองคือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความคิด ซึ่งพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคในการสร้างสรรค์ โดยเน้นตรงที่ว่าจะไม่วิพากษ์วิจารณ์อะไรในขณะนั้น กิจกรรมนี้จะช่วยสนับสนุนเสริมส่งนานาความคิดทั้งหลาย รวมทั้งที่อาจจะฟังดูบ้าหรือเกินเลยธรรมดาด้วย โดยหวังว่ามันจะช่วยนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีได้

กฎที่พึงปฏิบัติในการระดมสมองคือ

๑. ห้ามวิจารณ์หรือประเมินคุณค่าของความคิดต่างๆ ในขณะที่ระดมสมองกันอยู่ หลังจากได้ความคิดมากมายหลากหลายแล้ว จึงเลือกเฉพาะความคิดที่ดีที่สุด

๒.พยายามให้ได้ความคิดมากๆ แล้วจดลงให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วย แล้วใช้ความคิดที่ฟังดูน่าหัวเราะเป็นตัวกระตุ้นความคิดอื่นๆทั่วไป

วงการโฆษณานิยมใช้เทคนิคระดมสมองไม่ใช่น้อย คงจะเพราะว่าสมองคนเราแม้จะดีและมีคุณภาพแค่ไหน แต่บางครั้งอาจจะสร้างสรรค์ได้จำกัดหรือนำมาใช้ไม่ถูก การที่ให้คนหลายๆคนที่มีระดับภูมิปัญญาต่างกัน มีความสนใจต่างกัน มีแง่มองต่างกัน มาช่วยกันคิด มาพูดอะไรที่เกิดขึ้นในใจโดยไม่จำกัดขอบเขต ไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ สิ่งที่ถูกกันออกมาอาจจะไปปะทะให้เกิดความคิดขึ้น ซึ่งก็ได้ผลมาแล้วในหลายกรณี

อีกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจก็คือการตรวจสอบด้วยคำถาม ซึ่งจะช่วยให้เราคิดถึงจุดที่อาจมองข้ามไป จุดที่เป็นทางออกใหม่หรือจุดที่ไม่เคยคิดมาก่อน

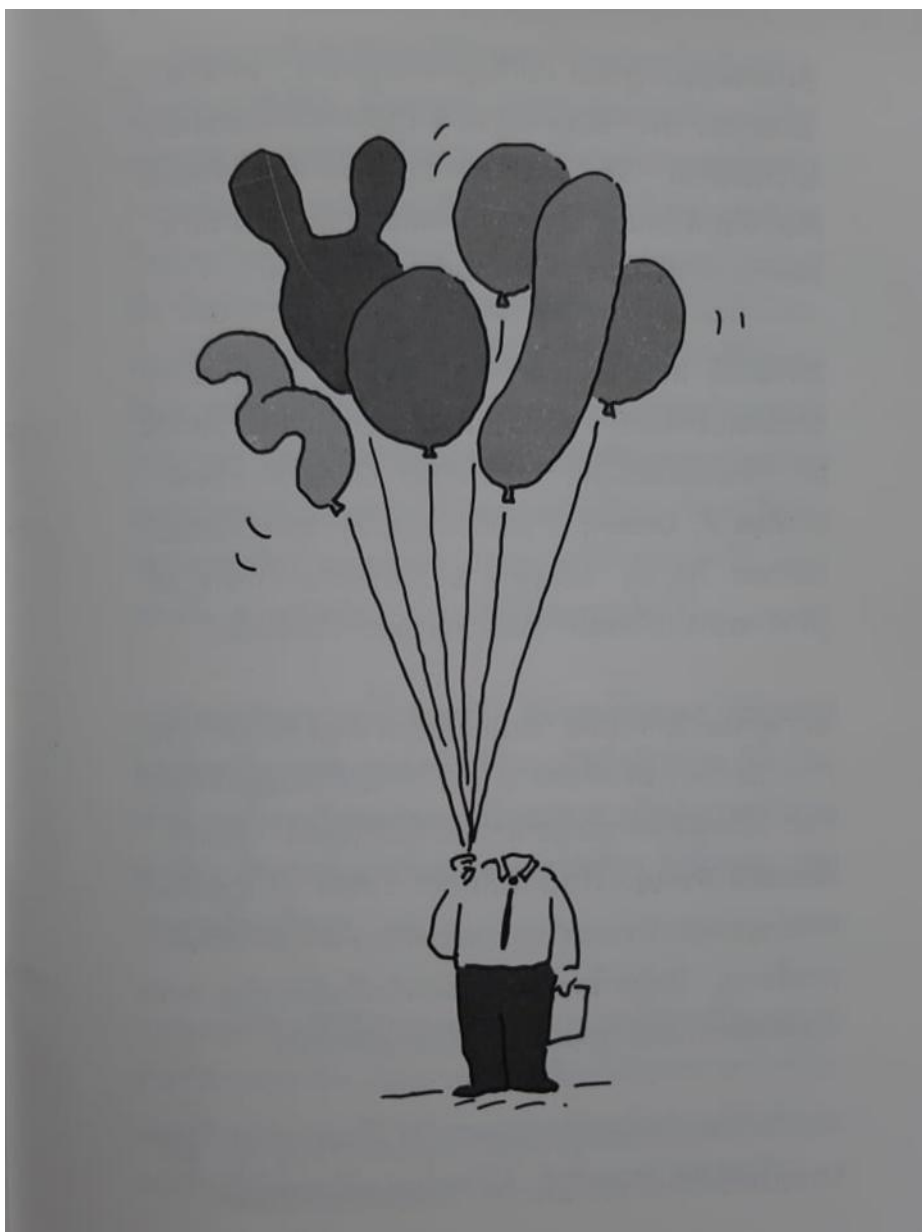
ถ้าเป็นงานออกแบบโฆษณา คำถามที่ใช้จะต้องเกี่ยวกับสินค้าและกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ เช่น ใครเป็นคนผลิตสินค้า? สินค้าผลิตอย่างไร? สินค้ามีขายที่ไหน? ประสิทธิภาพของสินค้าเป็นอย่างไร? ประโยชน์หลักที่ได้จากสินค้าคืออะไร? งานโฆษณาก่อนหน้านี้พูดถึงอะไร? คู่แข่งโฆษณาอย่างไร? ลูกค้าคือใคร? โฆษณาผ่านสื่อไหน? ฯลฯ

คำตอบของคำถามเหล่านี้มีส่วนอย่างยิ่งต่อการคิดของเรา

ถ้ารู้คำตอบอย่างถูกต้อง เราก็ย่อมคิดได้ถูกทาง หากคำตอบไม่สมบูรณ์ เพราะข้อมูลไม่ครบ ความคิดที่เกิดขึ้นอาจจะนำไปใช้ไม่ได้ผล วิธีช่วยให้ได้คำตอบที่ถูกต้องคือ ทดลองใช้สินค้าด้วยตัวเองและออกตลาดเพื่อสอบถามกลุ่มเป้าหมายโดยตรง นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากบริษัทลูกค้า

เทคนิคนี้ดี เพราะใช้เวลาที่คิดคนเดียวได้ ไม่เหมือนการระดมสมองที่ต้องทำร่วมกันเป็นกลุ่ม หากคุณสนใจวิธีการนี้ Dr.Flesch แนะนำให้หาหนังสือ Your Creative Power ของ Alex F. Osborn เจ้าของตัว O ของบริษัทโฆษณา BBD&O (Batten. Barton. Durstine & Osborn) มาศึกษาดู แต่รู้ลึกรู้จริงจะเหมาะกับคนทำงานโฆษณามากกว่าอาชีพอื่น

ไม่ว่าคุณจะใช้เทคนิคใด ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเริ่มกระบวนการความคิดทั้งหลาย และวิธีหนึ่งที่ได้ข้อมูลดีที่สุดก็คือการเปิดหูเปิดตาต่อสิ่งต่างๆรอบตัวเรานั้นเอง อย่างที่ Bernard Percy ว่าไว้ในหนังสือ The Power of Creative Writing ของเขาว่าความคิดสร้างสรรค์เริ่มต้นด้วยการตื่นตัว การสังเกต สิ่งที่เราใส่เข้าไปในสมองจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นข้อที่เราสามารถเอามาใช้ได้ ในยามต้องการ

เราคิดว่าสมองคงเป็นเหมือนภาชนะใส่น้ำหรือลูกโป่ง เมื่อบรรจุน้ำหรือ
อัดแก๊สเข้าไปมากๆ ก็จะต้องล้นหรือแตก สมองของเราเมื่อรับข้อมูลเข้าไป
มากๆ ก็คงจะระเบิดเป็นความคิดออกมาเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องคอย
อ่านหนังสือหลากหลายแนวอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะของต่างประเทศ
เพราะข้อมูลจะใหม่กว่าหนังสือในบ้านเราส่วนใหญ่ และเราก็ชอบดู
ภาพยนตร์เป็นประจำ เพื่อรู้เห็นสิ่งต่างๆในบ้านเมืองอื่น ซึ่งบางอย่างอาจจะ

ไม่เหมือนของเราหรือยังมาไม่ถึงบ้านเรา สังเกตเทคนิคการถ่ายทำ ดูฝีมือผู้กำกับ เรียนศัพท์อังกฤษใหม่ๆ หรือแม้แต่รับรู้การแปลตีความหมายของคำบรรยายไทย ฯลฯ มีอยู่บ่อยครั้งในขณะอ่านหนังสือหรือดูภาพยนตร์ บางอย่างจะเข้าไปกระทบให้เกิดความคิดขึ้นมา ซึ่งคุณก็อาจจะประสบกับตัวเองมาแล้ว และคงจะได้จดบันทึกไว้ ไม่เช่นนั้น ความคิดที่แวบมาในทันทีนี้อาจสูญไปได้

การเปิดหูเปิดตาแบบนี้จึงมีผลดียิ่ง ได้ข้อมูลใส่สมอง ได้พักผ่อนไปพร้อมกัน และบางครั้งยังได้ความคิดดีๆ อีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ คนที่เคยเรียนอย่างเอาเป็นเอาตาย หรือผู้เอาแต่ทำงานลูกเดียว ก็คงจะเห็นประโยชน์ของการไปเที่ยว ไปฟังเพลง ฯลฯ แบบคนอื่นแล้วนะ

การพูดคุยกับผู้รู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ชำนาญในแต่ละสาขาวิชา และอาชีพ ก็สามารถช่วยให้เราได้รับทราบอะไรที่ลึกและกว้างกว่าความรู้ผิวเผินของเรา หรือแม้แต่การโต้แย้งถกเถียงก็ยังสามารถเป็นประโยชน์ได้ ถ้าทั้งสองฝ่ายต่างมุ่งหา ผลสรุปที่ดีและถูกต้องเป็นจุดสำคัญ และต่างโตพอที่จะไม่ยึดอารมณ์เป็นใหญ่ ไม่แน่ว่าอาจจะเป็นตัวกระตุ้นหรือจุดไฟความคิดให้ก็ได้

เพื่อให้รู้ถึงค่าและประสิทธิผลของเทคนิคที่กล่าวมาแล้ว ข้างต้น คุณคงต้องนำไปปฏิบัติดูเอาเอง เพราะเราเห็นด้วยกับ Percy “ การที่จะเข้าใจ

ความคิดสร้างสรรค์ได้ดีที่สุด ต้องอาศัยการตระหนักรู้และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง”

ความคิดกับการกระทำ

ในหนังสือ Mind & Society ซึ่งแต่งโดย Pareto นักสังคมวิทยาชื่อดังของอิตาลี แบ่งคนในโลกนี้ออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกคือ Speculator ผู้ที่ชอบครุ่นคิดอยู่เสมอ ซึ่งมีตั้งแต่นักก่อกิจ (Entrepreneur) นักการเงิน นักธุรกิจ นักประดิษฐ์ และทั้งผู้ที่ไม่ยอมรับเพียงแค่สิ่งที่ดีพอ แต่คิดหาทางเปลี่ยนแปลงรวมอยู่ด้วย อีกประเภทคือ Rentier ผู้ที่ไม่มีจินตนาการ ช่างอนุรักษ์ และมักถูก Speculator ชักจูง

James Webb Young ยอมรับว่ามีคนสองประเภทนี้จริงและคิดว่าคงจะมีผู้คนจำนวนหนึ่งซึ่งไม่มีเทคนิคผลิตความคิดใดๆจะช่วยให้ แต่เขาดีใจที่ในโลกเรานี้มีนักครุ่นคิดอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์ความคิดได้ ทั้งเป็นความสามารถที่หาได้ไม่ยากด้วย Young ยังเสริมอีกว่า ถ้าใครมีพลังสร้างสรรค์อยู่บ้าง พลังดังกล่าวสามารถเพิ่มพูนได้โดยการเพียรพยายามที่จะเพิ่มพูนมันและโดยการเรียนรู้เทคนิคที่เขาเขียนไว้จนเชี่ยวชาญ

ในปัจจุบัน มีการยืนยันกันแล้วว่า ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ต่างกัน ตรงที่มากหรือน้อยเท่านั้น และความสามารถในการสร้างสรรค์ก็สอนกันได้ทั้ง ได้ผลด้วย รายงานจากมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ New York แจ้งว่า เพียงเข้า

หลักสูตรความสามารถใน การสร้างสรรค์คาบเดียว นักศึกษาจะมีความคิด
สร้างสรรค์เพิ่มขึ้นเกือบสองเท่า

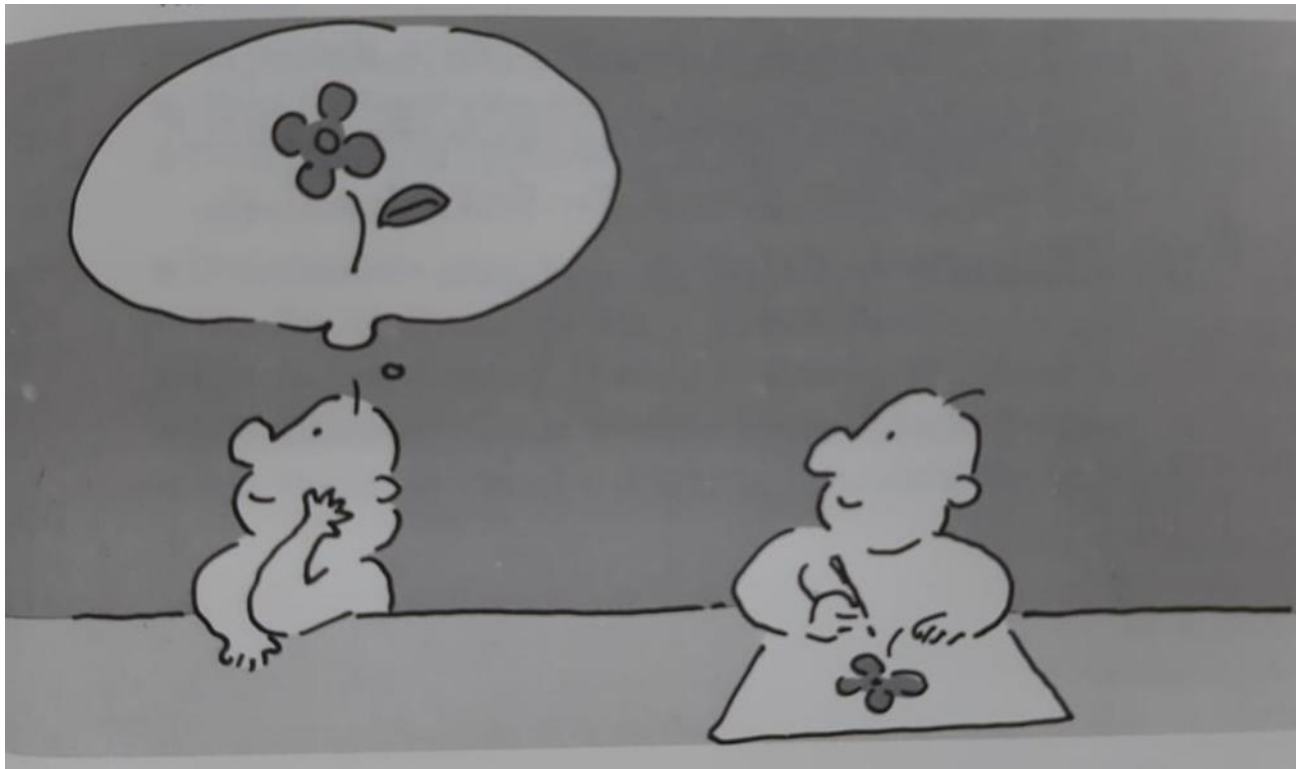
มาถึงบรรทัดนี้ เราคิดว่าประเด็นไม่ได้อยู่ที่ว่าคนเราสามารถเรียนรู้
เทคนิคในการสร้างสรรค์ได้หรือเปล่า ที่น่าสนใจและสำคัญกว่าคือ เมื่อเราใช้
เทคนิคนี้เป็นและเกิดความคิดขึ้น มีกี่คนที่ทำให้ความคิดกลายเป็นจริง

อยากให้ฟังความเห็นต่อไปนี้ของ Robert W. Olson

“ หลายครั้งที่ผู้กลายเป็นดาราหรือผู้ไปถึงจุดสูงสุดนั้น ไม่ใช่เป็นคนที่มีความคิดพิเศษหรือมีศักยภาพดีเยี่ยม แต่เป็นคนที่ทำบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับความคิดและศักยภาพของเขา เขาทดลองทำความคิดของเขา ผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จคือคนที่เฝ้าดูการกระทำต่างๆแต่ไม่ลงมือกระทำ ”

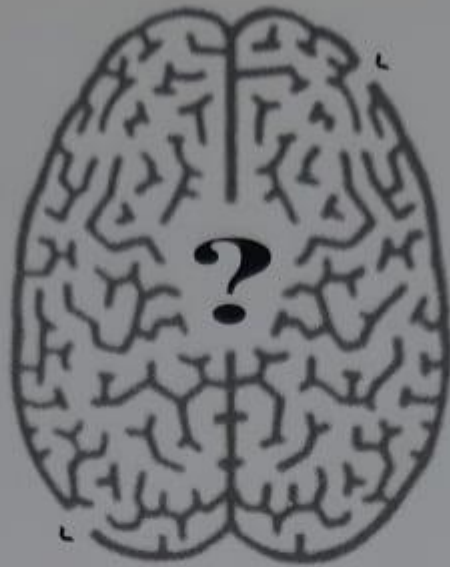
อีกข้อที่อยากให้ใคร่ครวญก็คือ เมื่อคุณได้รู้เทคนิคผลิตความคิดแล้ว เราหวังว่าคุณคงจะใช้ให้เกิดประโยชน์ และเมื่อได้ความคิดดีๆ ก็ลงมือทำให้สำเร็จด้วย

เช่นเดียวกับที่ Young เผยแพร่สูตรกำเนิดความคิดของเขา โดยไม่กลัวว่ามันจะล้นตลาดที่ผมอาศัยเลี้ยงชีพอยู่ เราก็ไม่กลัวที่คนไทยเราจะมีความคิดดีๆ ที่กลัวก็คือคนไม่คิด คนไม่ยอมคิด คนคิดไม่ดี และคนดีแต่คิด

หนังสืออ้างอิง

- มั่นสมอง - พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ
- A Technique for Producing Ideas – James Webb Young
- Advertising 2 Ed. – William H. Bolen
- DMB&B World , Volume 2 , Number 3 , June 1987
- DMB&B World , Volume 2 , Number 4 , September 1987
- Encyclopedia America – Grolier Incorporated
- The Art of Clear Thinking – Rudolf Flesch
- The Art of Creative Thinking – Robert W. Olson
- The Complete Guide to Advertising – Torin Douglas
- The Power of Creative Thinking – Bernard Percy

" ดิฉันไม่กลัว

ที่คนไทยเราจะมีความคิดดี

ที่กลัวก็คือ

คน ไม่ คิด

คน ไม่ ย อ ม คิด

คน คิด ไม่ ดี

.

คน ดี แต่ คิด "

